

JADWIGA BARLIK

WSP w Bydgoszczy

BIBLIOTEKI WYŻSZYCH UCZELNI w BYDGOSZCZY

Wstęp

Zadaniem pracy jest omówienie organizacji i działalności bibliotek wyższych szkół bydgoskich. Szczegółowo potraktowane będą te problemy i zjawiska, które mają decydujący wpływ na prawidłowy rozwój i funkcjonowanie bibliotek. Marginesowo natomiast poruszone zostaną takie zagadnienia, jak wymiana międzybiblioteczna oraz organizacja bibliotek zakładowych i ich zadania w sieci bydgoskich bibliotek uczelnianych. Sprawy te mogą stanowić temat odrębnej pracy.

W charakterystyce oparto się na: literaturze przedmiotu, rocznych sprawozdaniach bibliotek szkół wyższych dla Głównego Urzędu Statystycznego, sprawozdaniach opisowych niektórych bibliotek. Wykorzystano również wywiady z dyrektorami omawianych placówek oraz własne obserwacje.

1. Tradycje bibliotekarstwa bydgoskiego

Dzieje księgozbiorów bydgoskich w e p o c e p r z e d r o z - b i o r o w e j znane są jedynie fragmentarycznie. Zniszczenia wojenne, klęski żywiołowe w XVII i XVIII w., kasacja klasztorów w pierwszej połowie XIX w. - spowodowały ich dewastację i rozproszenie. Wyjątek stanowi najlepiej zachowana i opracowana Biblioteka Bernardyńska.

Na podstawie zachowanych źródeł, opracowań z okresu międzywojennego i lat ostatnich stwierdza się, że w okresie przedrozbiorowym istniały na terenie Bydgoszczy biblioteki prywatne, kościelne i klasztorne. Najwcześniejsza wzmianka o prywatnym księgozbiore pochodzi z 1586 r. Dotyczy ona księgozbioru ławnika, a potem burmistrza bydgoskiego, Erazma Dorazały¹. Bogaty zbiór posiadał również nauczyciel Tomasz z Krobi. Wykaz posiadanych przez niego książek pochodzi z roku 1599².

Posiadaczami księgozbiorów prywatnych w Bydgoszczy w XVI-XVII wieku byli przedstawiciele patrycjatu i tzw. wolnych zawodów. Książki miały dla nich często praktyczne znaczenie, pomagały wykonywać pracę lekarzom, aptekarzom i rzemieślnikom. Bogaty księgozbiór podręczny posiadali lekarze: Maciej Chirurg i Jeremiasz³. Mieszczanin Jan Grzymała gromadził literaturę klasyczną i filozofów chrześcijańskich. Zamożna szlachcianka Justyna Lorkowska posiadała w swym zbiorze dzieła o tematyce religijnej, prawniczej i filozoficznej oraz literaturę piękną. Właścicielem dużego księgozbioru był znany burmistrz Bydgoszczy Wojciech Łochowski⁴.

Biblioteką kościelną, którą władze parafialne i diecezjalne otaczały szczególną troską, była biblioteka farna. W jej zbiorze przeważały biblie, zbiory kazań, księgi liturgiczne, a więc dzieła służące do użytku kościelnego⁵. Biblioteki istniejące przy innych kościołach bydgoskich powiększały swój księgozbiór lub znikły w zależności od inwencji zatrudnionych tam księży⁶.

Biblioteki klasztorne były najbogatszymi bibliotekami bydgoskimi. Dość duża biblioteka istniała więc przy kolegium jezuickim, nie udało się jednak ustalić, jaka była jej zawartość. Zrabowana w znacznej części przez Szwedów w latach 1655-1660, ostatecznie przestała istnieć w 1780 r. po kasacie zakonu przez władze pruskie⁷.

Najwięcej danych posiadamy o bibliotece klasztoru bernardyńskiego. Pierwsze zapiski o jej istnieniu pochodzą z lat 1488 i 1493⁸ a intensywny rozwój księgozbioru przypada na wiek XVI, co wiąże się z potrzebami studium filozoficznego, utworzonego w 1530 roku przy klasztorze bydgoskim⁹. Bibliotece tej darowywali książki zakonnicy przebywający w konwencie, duchowni spośród kleru parafialnego i sympatycy zakonu. Zbiór uległ znacznemu uszczupleniu po sekularyzacji klasztoru bydgoskiego i przechodził następnie różne koleje losu. Ostatecznie - dzięki staraniom dra Witolda Bełzy - przekazano go na stałe Bibliotece Miejskiej w Bydgoszczy i w marcu 1936 r. udostępniono publiczności. W roku 1944 Niemcy wywieźli 89 inkunabułów i wiele druków z XVI w. do miejscowości Dębowo w d.powiecie wyrzyskim, gdzie w 1945 r. spłonęły¹⁰.

Obecnie w Bibliotece Bernardyńskiej w Bydgoszczy znajduje się 1557 dzieł w 1382 woluminach. Z wieku XV pochodzi 98 dzieł /80

wol./ . Z XVI wieku zachowało się 758 dzieł /639 wol./, z XVII - 583 dzieła /562 wol./, a z XVIII - 118 dzieł /101 wol./¹¹.

W okresie międzywojennym działały w Bydgoszczy biblioteki różnego typu i o różnym stopniu oddziaływania.

Cenny księgozbiór posiadały biblioteki Państwowego Gimnazjum Klasycznego i Gimnazjum Humanistycznego¹². Pozycje z zakresu nauk technicznych w liczbie 1490 tytułów w 2250 tomach zgromadziła do 1925 roku Biblioteka Szkoły Centralnej Mechaników Lotniczych, a księgozbiór Biblioteki Szkoły Oficerskiej dla Podoficerów liczył w tym samym roku 4750 dzieł w 5300 tomach. Lekarskie Towarzystwo Naukowe na Obwód Nadnotecki posiadało bibliotekę i czytelnię pism lekarskich¹³. Biblioteki fachowe działały przy instytucjach i stowarzyszeniach naukowych¹⁴.

Od 1894 do 1939 roku działała Biblioteka Ludowa, mająca publiczny charakter, która udostępniała czytelnikom literaturę beletrystyczną i oświatową¹⁵. Biblioteką publiczną posiadającą księgozbiór naukowy była Biblioteka Miejska, którą otwarto w październiku 1903 r. Pierwszym polskim dyrektorem od 1 marca 1920 roku był Witold Bełza. Czynił on starania, by placówka ta stała się ośrodkiem kulturalnym miasta i regionu. Dzięki ofiarności społeczeństwa w roku 1939 księgozbiór liczył 136 500 tomów. W zbiorach znalazły się cenne pozycje dotyczące dziejów Pomorza, dokumenty historyczne, stare druki i kartografia, czasopisma regionalne¹⁶. W latach okupacji hitlerowskiej Biblioteka Miejska poniosła dotkliwe straty¹⁷.

Po wyzwoleniu Biblioteka Miejska rozpoczęła swoją działalność w ogromnie trudnych warunkach już od 1 lutego 1945 r. W kwietniu 1946 r. Zarząd Miasta podjął uchwałę dotyczącą sieci placówek miejskich, powierzając dyrekcji Biblioteki organizowanie ich i kierowanie nimi. Równocześnie miał miejsce stały rozwój Biblioteki Głównej, gromadzącej przez cały okres swego istnienia księgozbiór o charakterze naukowym. W roku 1968 Miejska Biblioteka Publiczna /nazwa od 1957 r./ otrzymała status biblioteki naukowej, spełniając szczególną rolę w wojewódzkim mieście, które do roku 1951 nie miało żadnej wyższej uczelni. Od 1975 r. jest placówką wojewódzką¹⁸.

W pierwszych latach po wyzwoleniu istniała w Bydgoszczy biblioteka Instytutu Bałtyckiego. Posiadała ona księgozbiór dotyczący problematyki pomorskiej. W 1948 roku bibliotekę przeniesiono na Wybrzeże¹⁹.

W roku 1947 przekazało miastu swój księgozbiór Bydgoskie Towarzystwo Lekarskie. Pod koniec tego roku nastąpiło więc otwarcie Biblioteki Lekarskiej, stanowiącej filię Biblioteki Miejskiej. Jej kierownikiem był znany bibliofil, historyk medycyny prof.dr Ludwik Zembrzuski. Po ośmiu latach utworzono w Bydgoszczy Oddział Głównej Biblioteki Lekarskiej w Warszawie²⁰, który przejął zbiory Biblioteki Miejskiej, stając się doskonałym warsztatem pracy dla lekarzy i studentów²¹.

O b e c n i e działają na terenie Bydgoszczy biblioteki różnych typów, które posiadają księgozbiór liczący od kilku do kilkunastu, a nawet kilkuset tysięcy woluminów. 12 z nich ma charakter bibliotek naukowych.

2. Powstanie wyższych uczelni w Bydgoszczy

Województwo bydgoskie należy do regionów szybko rozwijających się. Plany bieżące i perspektywiczne przewidują dalszy, intensywny rozwój społeczno-gospodarczy i kulturalny województwa. Jest to możliwe dzięki pracy wysoko kwalifikowanych kadr. Tak więc potrzeby wynikające z rozwoju społeczno-gospodarczego regionu zadecydowały o konieczności rozbudowy szkolnictwa wyższego w Bydgoszczy. Wszystkie bydgoskie szkoły wyższe powstały w okresie powojennym. Droga ich rozwoju nie była łatwa z uwagi na brak kadry naukowo-dydaktycznej, odpowiednich warunków lokalowych i wyposażenia. Zapotrzebowanie bydgoskiej gospodarki, oświaty, służby zdrowia i kultury na kadrę z wyższym wykształceniem spowodowało, że Bydgoszcz jest obecnie siedzibą pięciu wyższych uczelni. Są to: Akademia Techniczno-Rolnicza, Wyższa Szkoła Pedagogiczna, Akademia Medyczna, Akademia Muzyczna oraz Filia Akademii Nauk Społecznych w Warszawie.

A k a d e m i a T e c h n i c z n o - R o l n i c z a im. J.J.Śniadeckich w Bydgoszczy powstała z połączenia Wyższej Szkoły Inżynierskiej oraz bydgoskiej Filii Akademii Rolniczej w Poznaniu²². Uczelnia rozpoczęła działalność w 1951 r. jako Wiecziowa

Szkoła Inżynierska z dwoma wydziałami: Mechanicznym i Chemicznym. Systematyczny wzrost kadry naukowo-dydaktycznej, poprawa warunków lokalowych i wzrost wyposażenia pozwoliły na przekształcenie w roku 1964 uczelni wieczorowej w Wyższą Szkołę Inżynierską z uprawnieniami do prowadzenia zajęć systemem dziennym, wieczorowym i sącocnym. Obecnie ATR w Bydgoszczy prowadzi studia na poziomie magisterskim i inżynierskim oraz uzupełniające studia magisterskie.

W 1969 r. powołano do życia Wyższą Szkołę Nauczycielską "w celu kształcenia nauczycieli szkół podstawowych"²³. WSN rozpoczęła pracę w trudnych warunkach lokalowych, na razie z dwoma wydziałami: Humanistycznym oraz Matematyczno-Przyrodniczo-Pedagogicznym. W roku akademickim 1974/75 uczelnię przekształcono w Wyższą Szkołę Pedagogiczną²⁴, która ma obecnie trzy wydziały: Humanistyczny, Matematyki i Techniki oraz Pedagogiczny. Wydział Pedagogiczny uprawniony jest do nadawania stopni doktorskich.

Powołanie Akademii Medycznej w Bydgoszczy wiązało się przede wszystkim z niedostatkiem kadr lekarskich na terenie województwa bydgoskiego. Dzięki staraniom władz w 1971 r. powstał w Bydgoszczy Zespół Nauczania Klinicznego Wydziału Lekarskiego Gdańskiej Akademii Medycznej. Zespół ten w roku akademickim 1971/72 rozpoczął zajęcia dydaktyczne przewidziane w programie studiów V roku medycyny w zakresie chirurgii oraz interny. Z chwilą poprawy warunków można było zorganizować studia dla trzech ostatnich roczników i przemianować w 1975 r. Zespół Nauczania Klinicznego na filię gdańskiej AM, pracującą jako Zamiejscowy Oddział Wydziału Lekarskiego. Obecnie uczelnia działa jako samodzielna Akademia Medyczna, której badania koncentrują się głównie wokół chorób nowotworowych, przewlekłych chorób dróg oddechowych, schorzeń układu sercowo-naczyniowego oraz schorzeń alergicznych.

O potrzebie utworzenia Akademii Muzycznej zdecydował rozwój miasta i województwa w dziedzinie kultury. Istniejące w Bydgoszczy instytucje muzyczne: Filharmonia Pomorska im. I. J. Paderewskiego, Opera i Operetka, a także szkoły muzyczne w regionie pomorskim odczuwały brak wysoko kwalifikowanych muzyków i pedagogów. Starania bydgoskich władz i przedsta-

wicieli środowisk kulturalnych zostały uwieńczone sukcesem: 1 października 1974 r. rozpoczęła działalność bydgoska Filia Państwowej Wyższej Szkoły Muzycznej w Łodzi²⁵. Po pięciu latach działalności filię przekształcono w samodzielną Wyższą Szkołę Muzyczną im. F. Nowowiejskiego /od 1 lutego 1980 r./²⁶. Z dniem 4 maja 1982 uczelnia została przemianowana na Akademię Muzyczną.

W roku akademickim 1984/85 rozpoczęła swoją działalność bydgoska Filia Akademii Nauk Społecznych w Warszawie. Kształcenie pracowników aparatu partyjnego rozpoczęto w Bydgoszczy już w kwietniu 1945 r. w Wojewódzkiej Szkole Partyjnej PPR, która w 1954 r. zmieniła nazwę na Międzywojewódzką Szkołę Partyjną.²⁷

3. Organizacja i działalność bibliotek szkół wyższych w Bydgoszczy

Działalność bibliotek szkół wyższych regulują następujące akty prawne²⁸: ustawa z dnia 4 maja 1982 r. o szkolnictwie wyższym, ustawa z dnia 9 kwietnia 1968 r. o bibliotekach oraz uchwała nr 35 Rady Ministrów z dnia 12 lutego 1971 r. w sprawie rozwoju informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej.

W myśl ustawy o szkolnictwie wyższym każda szkoła wyższa posiada bibliotekę główną, pełniącą funkcje usługowe, naukowe, dydaktyczne i będącą ośrodkiem informacji naukowej. Zasady organizacji i funkcjonowania poszczególnych uczelnianych systemów bibliotecznych określają szczegółowo statuty szkół i regulaminy organizacyjne bibliotek²⁹. Biblioteki bydgoskich szkół wyższych są bibliotekami młodymi, podobnie jak i uczelnie, przy których działają. Na wielkość i charakter sieci bibliotecznej ma przede wszystkim wpływ wielkość i typ uczelni. Struktura organizacyjna bibliotek zależy natomiast od wielkości, charakteru i struktury księgozbioru. Przy ustalaniu jej brano także pod uwagę warunki lokalowe i możliwości personalne. Gromadzenie zbiorów dostosowane jest do potrzeb poszczególnych uczelni.

Bibliotekę Akademii Technicznej Rolniczej utworzono z księgozbiorów dwóch uczelni: Wyższej Szkoły Inżynierskiej, działającej od 1952 roku, i Akademii Rolniczej, istniejącej od 1969 r., na podstawie aktu prawnego z 15 lutego 1975 roku³⁰. Biblioteka Główna ATR uwzględnia w pla-

nie zakupów pozycje wydane w różnych językach z zakresu: mechaniki, elektrotechniki, chemii, technologii, inżynierii chemicznej, matematyki, fizyki, rolnictwa, zootechniki. Gromadzi też publikacje z nauk społeczno-politycznych i dotyczące regionu³¹.

Biblioteka Główna ATR posiada strukturę wielooddziałową³²:

1. Oddział Gromadzenia i Uzupełniania Zbiorów
2. Oddział Opracowania Zbiorów
  - Sekcja Opracowania Druków Zwartych
  - Sekcja Opracowania Druków Ciągłych
3. Oddział Udostępniania Zbiorów
  - Sekcja Magazynów i Konserwacji
  - Sekcja Czytelni
  - Sekcja Wypożyczeń
4. Oddział Informacji Naukowej
  - Sekcja Informacji
  - Sekcja Dokumentacji
  - Sekcja Norm i Patentów
5. Samodzielna Sekcja Bibliotek Zakładowych
6. Pracownia Reprograficzna
7. Sekcja Administracyjno-Gospodarcza

Osobnym zarządzeniem rektora ATR została utworzona sieć bibliotek uczelni³³. W skład tej jednolitej, zintegrowanej sieci wchodzi: Biblioteka Główna i 10 zakładowych /6 wydziałowych, 2 instytutowe, Biblioteka Katedry Maszyn Rolniczych i Pojazdów Mechanicznych oraz Biblioteka Języków Obcych/. Biblioteki zakładowe odciążają Bibliotekę Główną od gromadzenia większej ilości podręczników dla studentów poszczególnych kierunków studiów.

Biblioteka Główna Wyższej Szkoły Pedagogicznej została zorganizowana w nowo utworzonej Wyższej Szkole Nauczycielskiej w 1969 roku. Przejęła liczący 50 tys. woluminów księgozbiór dawnego Studium Nauczycielskiego. W jego skład wchodziły zbiory Liceum Pedagogicznego i Liceum Bibliotekarskiego w Bydgoszczy. Pracownicy naukowcy i studenci od razu otrzymali wartościową kolekcję wydanych po wojnie dzieł, doskonały warsztat pracy³⁴.

Księgozbiór Biblioteki Głównej WSP ma przede wszystkim charakter humanistyczny. Przy zakupie uwzględnia się publikacje z na-

stępujących dziedzin: bibliologia, filozofia /z psychologią i logiką/, socjologia, polityka, pedagogika, sztuka, filologia /polska, rosyjska, angielska/, literatura piękna, historia, matematyka. Uwzględnia się również wybrane pozycje dotyczące techniki i przyrodoznawstwa.

Sieć biblioteczno-informacyjna WSP w Bydgoszczy obejmuje Bibliotekę Główną, Bibliotekę Neofilologiczną oraz Bibliotekę Instytutu Wychowania Muzycznego.

Struktura organizacyjna Biblioteki Głównej WSP przedstawia się następująco:

1. Oddział Gromadzenia i Ewidencji Zbiorów
2. - Sekcja Czasopism
  - Sekcja Zbiorów Specjalnych
  - Samodzielne Stanowisko ds. Wymiany Wydawnictw i Wypożyczeń Międzybibliotecznych
2. Oddział Opracowania Zbiorów
3. Oddział Magazynów, Konserwacji i Udostępniania Zbiorów
4. Oddział Informacyjno-Bibliograficzny

B i b l i o t e k a G ł ó w n a A k a d e m i i M e d y c z n e j utworzona została z bibliotek Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego oraz Zespołu Klinicznego i działa od 1 października 1975 r.³⁵ W planie zakupów biblioteka uwzględnia książki z zakresu medycyny i nauk pokrewnych. Gromadzi także literaturę społeczno-polityczną i materiały o charakterze pomocniczym /encyklopedie, słowniki, informatory, publikacje dotyczące bibliotekarstwa i informacji naukowej/³⁶.

Struktura Biblioteki Głównej Akademii Medycznej jest następująca:

1. Dział Gromadzenia i Opracowania Zbiorów
2. Dział Udostępniania Zbiorów
  - Samodzielna Sekcja Informacyjno-Bibliograficzna
  - Samodzielne Stanowisko Pracy ds. Bibliotek Zakładowych³⁷.

B i b l i o t e k a G ł ó w n a A k a d e m i i M u z y c z n e j przeżywała wraz z nowo utworzoną uczelnią rozmaite trudności, przede wszystkim lokalowe. Rozpoczęła swoją działalność w roku akademickim 1975/76, gromadząc głównie muzykalia, stanowiące 80% wszystkich zbiorów. Reszta dotyczy tych dyscyplin naukowych, które są przewidziane w programie nauczania. Biblioteka ta posiada

najprostszą strukturę organizacyjną spośród omawianych bibliotek głównych wyższych uczelni, a mianowicie:

1. Dział Gromadzenia i Opracowania Zbiorów
2. Dział Udostępniania Zbiorów.

Początki Biblioteki Głównej Filii Akademii Nauk Społecznych przypadają na rok 1945. W tym roku założono Wojewódzką Szkołę Partyjną PPR a wraz z nią placówkę czytelnictwa. W latach 1951-1970 pełniła ona funkcję biblioteki Wojewódzkiego Ośrodka Szkolenia Partyjnego. Od 1971 r. podlega Międzywojewódzkiej Szkole Partyjnej służąc także Komitetowi Wojewódzkiemu PZPR oraz Wieczorowemu Uniwersytetowi Marksizmu-Leninizmu. Od roku akademickiego 1985/86 stała się Biblioteką Główną Filii WSNS. W planie zakupów preferuje się literaturę społeczno-polityczną i historyczną, dotyczącą zwłaszcza najnowszej historii Polski. Gromadzi się także literaturę piękną, przede wszystkim dzieła klasyki polskiej i obcej³⁸.

Struktura Biblioteki jest następująca:

1. Dział Przypływów i Opracowania Księgozbioru
2. Dział Udostępniania
3. Dział Informacyjno-Bibliograficzny.

Charakter zbiorów bibliotek bydgoskich szkół wyższych dostosowany jest więc do profilu i potrzeb uczelni. Ich struktura organizacyjna utworzona została na zasadzie wyodrębnienia podstawowych czynności bibliotecznych. W miarę wzrostu zbiorów i potrzeb czytelnictwa niektóre oddziały lub działy rozpadają się na samodzielne sekcje. Wymaga to zwiększenia kosztów, zatrudnienia dodatkowych pracowników oraz zapewnienia odpowiednich lokali.

Baza lokalowa wywiera duży wpływ na działalność i rozwój bibliotek. Z przykrością należy stwierdzić, że w Bydgoszczy nie ma ani jednej biblioteki szkoły wyższej, która posiadałaby odrębny gmach, zaprojektowany i wybudowany zgodnie ze współczesnymi wymogami. Bibliotekom brakuje w związku z tym przede wszystkim powierzchni magazynowej, co ilustruje tabela 1. Wynika z niej, że biblioteki uczelniane zajmują łącznie 3.224 m², w tym powierzchnia magazynów wynosi 1.898 m². Najwięcej książek na metr kwadratowy przypada w bibliotekach ATR i WSP.

Tabela 1. Powierzchnia bibliotek głównych /w m²/

Biblioteka	Powierzchnia ogółem	Powierzchnia magazynów	Ilość ² książek na m ² mag.
ATR	1.050	700	510,79
WSP	1.172	725	439,00
Akademia Medyczna	426	125	282,57
Akademia Muzyczna	238,5	160	172,21
Filia ANS	337,5	188	342,26

Księgozbiory przechowywane są często w pomieszczeniach zastępczych: w piwnicach, na korytarzach. Niestety nie spełniają one podstawowych wymagań stawianych magazynom bibliotecznym, takich jak zachowanie odpowiedniej wilgotności, temperatury i oświetlenia. Często są rozproszone i oddalone od głównych ciągów komunikacyjnych. Zbiory są nadmiernie stłoczone, częściowo przechowywane w paczkach lub na stosach. Taki sposób magazynowania książek powoduje ich zniszczenie. Praca w rozproszonych magazynach jest uciążliwa, co w połączeniu z niewysokimi zarobkami powoduje częstą zmianę kadry.

Pracownie biblioteczne są także ciasne. Wszystkim bibliotekom brakuje podręcznych magazynów na nowe transporty książek. W związku z tym szczególnie trudne warunki mają pracownicy oddziałów gromadzenia i opracowania zbiorów.

Nie zawsze odpowiednie pomieszczenia przeznaczone są na czytelnie i wypożyczalnie. Studenci skarżą się, że w czytelniach jest ciasno. Z powodu braku dostatecznej liczby książek /szczególnie w ostatnich latach/ trzeba z nich korzystać coraz częściej na miejscu. Sprawa czytelni jest szczególnie istotna w Bibliotece Głównej WSP. W uczelni humanistycznej czytelniczy korzystają z wydawnictw dawnych, niejednokrotnie unikatów, których się w ogóle nie wypożycza³⁹.

W trudnych warunkach muszą korzystać czytelniczy z wypożyczalni. W bibliotekach Akademii Medycznej i Wyższej Szkoły Pedagogicznej w wypożyczalniach znajdują się katalogi. W WSP zajmuje ona zaledwie 23 m², a korzysta z niej, jak i mieszczonego się tam katalogu alfabetycznego, po kilkanaście osób jednocześnie.

Żadna z omawianych bibliotek nie posiada sali wystawowej. Bi-

blioteka Główna WSP posiada cenne i ciekawe zbiory, które ekspozycje zbyt rzadko, ponieważ wystawę można zorganizować jedynie pod warunkiem zamknięcia jakiejś czytalni. Poważną bolączką jest również złe rozplanowanie pomieszczeń. Przykładem braku porozumienia między bibliotekarzem i architektem są lokale bibliotek Akademii Medycznej i Akademii Muzycznej: krzyżujące się drogi i złe oświetlenie utrudniają pracę bibliotekarzom i użytkownikom.⁴⁰

Najlepiej usytuowany lokal posiada Biblioteka Główna ATR. Czytelnie i wypożyczalnia są bezpośrednio połączone z magazynem. Oddział Informacji znajduje się w pobliżu wypożyczalni i katalogów oraz połączony jest z wypożyczalnią międzybiblioteczną. Oddziały wewnętrzne - gromadzenia i opracowania - są odizolowane od czytelników. Wszystkie agendy znajdują się na jednym poziomie. Ma to ogromne znaczenie dla szybkiej obsługi czytelników.

Ocena wyposażenia bibliotek w aparaturę techniczną jest o tyle trudna, że urządzenia te znajdują się często w instytucji macierzystej, a biblioteki mogą z nich jedynie korzystać. Dla użytkowników szczególnie uciążliwy jest brak nowoczesnego sprzętu reprograficznego o dużej wydajności, który zapewniłby sprawne dostarczanie odbitek kserograficznych poszukiwanych publikacji. W tym zakresie jedynie Biblioteka Główna ATR rozwiązała korzystnie problem, organizując dla potrzeb własnych i użytkowników pracownię kserografii. Pozostałe biblioteki korzystają ze sprzętu reprograficznego znajdującego się na terenie uczelni. Bibliotekarze skarżą się nieraz na złą jakość wykonywanych odbitek. Niektóre artykuły z czasopism i prac zbiorowych wchodzą od lat do lektury obowiązującej i są w związku z tym bardzo zniszczone. Udostępnienie dobrych kopii przyczyniłoby się do ochrony oryginałów.

Czytniki do mikroform na własny użytek posiadają biblioteki ATR, WSP i Akademii Muzycznej. Pierwsza z nich posiada pracownię wykonującą mikrofiszę i mikrofilmy. Biblioteka WSP dysponuje obecnie pięcioma czytnikami systematycznie wykorzystywanymi w czytelniach, Biblioteka Akademii Muzycznej - dwoma.

Elektroniczne maszyny do pisania "Robotron" znajdują się w bibliotekach Akademii Medycznej i Wyższej Szkoły Pedagogicznej.

Usprawniają one proces katalogowania zbiorów, ponieważ umożliwiają automatyczne kopiowanie kart katalogowych.

Żadna z bibliotek nie posiada własnej introligatorni. Jedynie Biblioteka Główna WSP zatrudnia introligatora na połowie etatu, korzystając z pracowni Miejskiej Biblioteki Publicznej. Pozostałe biblioteki oprawiają książki w specjalistycznych punktach usługowych, niekiedy także poza Bydgoszczą. Współpraca z nimi nie zawsze układa się pomyślnie. Niejednokrotnie książki i czasopisma nawet przez 2 lata są wyłączone z księgozbioru.

Niezwykle przydatne byłoby zorganizowanie na terenie Bydgoszczy pracowni konserwacji książki o zasięgu regionalnym. Tradycyjne zbiory specjalne, przechowywane nie zawsze w odpowiednich warunkach, niszczą się bez fachowej kadry specjalistów, bez materiałów konserwatorskich.

Biblioteki borykają się z kłopotami w zaopatrzeniu w podstawowy sprzęt, jak meble biblioteczne, maszyny do pisania. W chwili obecnej brakuje około 15 maszyn do pisania. Trudno zdobyć nawet druki biblioteczne, w rodzaju kart katalogowych, wydzielanych w niedostatecznej ilości przez Centralę Wydawniczą Druków, a przecież na katalogi komputerowe trzeba jeszcze poczekać.

Sprawne funkcjonowanie uczelnianego systemu bibliotecznego zależy w dużej mierze od zatrudnionej w nim kadry i jej zawodowego przygotowania. Minione lata były pod tym względem nietypowe, gdyż charakteryzowały się nie spotykanym przedtem ruchem kadrowym. Przede wszystkim do innych bibliotek, głównie szkolnych, odeszło wiele osób z wysokimi kwalifikacjami zawodowymi i bogatym doświadczeniem. Pewną stabilizację zauważa się po wprowadzeniu regulacji uposażeń dla bibliotekarzy we wrześniu 1982 r. i w latach następnych.

Aktualny stan zatrudnienia przedstawia Tabela 2. Analizując stan kadrowy bibliotek szkół wyższych w Bydgoszczy zwracamy uwagę, że w roku 1985 na 107 osób wyższym wykształceniem legitymowało się 80, tj. 75% ogółu zatrudnionych, a wyższym bibliotekarskim - 48%, co zapewnia prawidłowe funkcjonowanie biblioteki naukowej. Dzięki Policealnemu Studium Bibliotekarskiemu Zaocznemu i kierunkowi Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej

w Wyższej Szkole Pedagogicznej w bibliotekach uczelnianych naszego miasta pracuje znaczna grupa bibliotekarzy o wysokich kwalifikacjach zawodowych i dużym doświadczeniu⁴¹.

Tabela 2. Podział pracowników bibliotek według wykształcenia

Biblioteka	Wykształcenie wyższe		Średnie	Podsta- wowe	Razem
	bibliotekarskie	inne			
ATR	18	14	8	1	51
WSP	24	9	2	1	36
Akademia Medyczna	4	3	4	1	12
Akademia Muzyczna	3	-	-	-	3
Filia ANS	3	2	-	-	5
	52	28	14	3	107

Biblioteki zatrudniały /wg stanu z dnia 31 XII 1985 r./ pracowników w dwóch podstawowych grupach: służbę biblioteczną i bibliotekarzy dyplomowanych /5 starszych kustoszy dyplomowanych, w tym 3 z tytułem doktora/. Nie było natomiast dokumentalistów dyplomowanych.

Mimo pewnych korzystnych objawów sytuacja kadrowa nie jest w pełni zadowalająca. Od roku 1984 mało jest osób zgłaszających się do pracy w bibliotekach. Muszą być w związku z tym przyjmowani maturzyści bez przygotowania zawodowego, którzy dość szybko odchodzą z powodu niskich wynagrodzeń początkowych lub po zdaniu egzaminów na studia. Kadry biblioteczne są sfeminizowane. Rodzinne obowiązki odrywają często kobiety na dłuższy czas od pracy zawodowej. W bibliotekach przeważają pracownicy z wykształceniem humanistycznym, za mało natomiast zatrudnionych jest osób po studiach technicznych, medycznych, muzycznych.

Księgozbiory bibliotek uczelnianych w naszym mieście w ciągu dziesięciu lat powiększyły się prawie trzykrotnie. W roku 1975 liczyły one 337.192 woluminy, natomiast w roku 1985 stan zbiorów podniósł się do 932.809 woluminów. Z tabeli 3 wynika, że w strukturze księgozbioru dominują druki zwarte, które stanowią 69,9% całości. Zbiory specjalne obejmują 22,4%, natomiast czasopisma tylko 7,7%. Stosunkowo niewielki procent czasopism wiąże się z tym, że nie wszystkie tytuły rejestrowane są w inwentarzach, niektóre są odnotowywane jedynie w kartach akcesji i katalogach.

Tabela 3. Szczegółowy stan zbiorów w dniu 31 XII 1985 r.

Biblioteka:	ATR	WSP	A.Med.	A.Muz.	Filia ANS	Razem
Bibl. 1975	139.979	153.529	2.796	102	40.786	337.192
Główna 1985	357.553	318.315	36.072	27.554	64.345	803.839
wyd.zwarte	188.770	276.927	26.709	6.116	63.522	562.044
czasopisma	32.347	20.920	7.632	272	682	61.853
zb.specjalne	136.436	20.468	1.731	21.166	141	179.942
biblioteki zakładowe	68.314	60.656	-	-	-	128.970
globalnie	425.867	378.971	36.072	27.554	64.345	932.809

W poszczególnych bibliotekach dołożono wielu starań, aby stworzyć wartościowy księgozbiór podręczny.

W Bibliotece WSP znajdują się niemal wszystkie ogólne encyklopedie krajowe: od "Nowych Aten" Benedykta Chmielowskiego, wydanych we Lwowie w latach 1753-1756, poprzez wydawnictwa Orgelbranda, Sikorskiego, Trzaski, Everta i Michalskiego, Gutenberga, Ultima Thule i "Świat i Życie" - aż do najnowych publikacji Państwowego Wydawnictwa Naukowego⁴².

Z obcojęzycznych na uwagę zasługuje przede wszystkim 35-tomowy komplet znanej XVIII-wiecznej "Encyklopedii" francuskiej, redagowanej przez Diderota i d'Alemberta, jak również XVIII-wieczny "Grosses vollständiges Universal-Lexicon" w 64 tomach, opublikowany przez Zedlera. Są oczywiście także wielotomowe encyklopedie XX-wieczne: "Encyclopaedia Britannica", "Oxford Junior Encyclopaedia", liczne wydania Larousse'a, Brockhousa, Meyera itd. Wspomnieć wypada również o wielotomowych encyklopediach specjalnych, w rodzaju amerykańskich "The Encyclopedia of Education" oraz "Encyclopedia of Library and Information Science", radzieckiej - "Kratkaja Litieraturnaja encikłopedija" lub niemieckiej "Die Musik in Geschichte und Gegenwart".

W skład księgozbioru podręcznego WSP wchodzi ponadto wydawnictwa bibliograficzne: kilka kompletów reprintu "Bibliografii Polskiej" Estreichera, komplet "Urzędowego Wykazu Druków" z lat międzywojennych, "Historia literatury" Bentkowskiego, "Obraz bibliograficzno-historyczny" Jochera oraz bibliografie bieżące.

Z publikacji biograficznych można wymienić 2 komplety "Polskiego Słownika Biograficznego", wszystkie ważniejsze herbarze, liczne

książki typu "Who is Who?". W czytelni znajduje się ponadto bogaty zbiór słowników.

W księgozbiorze podręcznym Biblioteki Głównej ATR znajdują się cenne zagraniczne encyklopedie specjalne:

- Encyclopedia of Chemical Technology /22 tomy/,
  - Encyclopedia of Science and Technology /15 tomów/,
  - Encyclopédie pratique de mécanique et d'électricité /4 tomy/,
  - Encyclopédie pratique de la construction et du bâtiment /3 t./
- Z polskich encyklopedii specjalnych wymienić należy:

- Encyklopedię farmaceutyczną, wydaną w 1936 r. w 10 tomach,
- Encyklopedię rolniczą, wydaną w 1877 r. przez Gebethnera i Wolffa.

W skład księgozbioru podręcznego wchodzi ponadto zagraniczne wydawnictwa wielotomowe:

- Beilsteins Handbuch der Organischen Chemie,
- Handbuch der Pflanzenernährung und Dungung,
- Handbuch der Pflanzenkrankheiten,
- Handbuch der Pflanzenzüchtung,
- Methods of Biochemical Analysis /24 tomy/,
- Methods of Enzymology /26 tomów/,
- Methods in Microbiology /12 tomów/.

Biblioteka Filii ANS otrzymuje ważne bibliografie bieżące: "Biuletyn Bibliograficzny Polskiego Ruchu Robotniczego", "Marksizm-Leninizm", "Międzynarodowy Ruch Robotniczy". Ciekawą pozycją w księgozbiorze podręcznym tej uczelni jest 19 tomów "Nowego Przeglądu", organu teoretycznego KPP z lat 1922-1936. Można wymienić też encyklopedie staropolskie Brücknera i Glogera.

Zbiory specjalne tradycyjne, to znaczy rękopisy, stare druki, kartografię i grafikę /głównie exlibrisy/ - gromadzi Biblioteka Główna WSP. Posiada ona obecnie ponad 2 tysiące starych druków, wśród nich - 16 inkunabułów /m.in. pięknie iluminowana "Biblia" wydana w 1498 r. w Bazylei przez Frobena i Petriego/.

Spośród książek XVI-wiecznych zgromadzono druki słynnych oficyn polskich: Jana Hallera /"Statuty" Łaskiego z 1506 r. zawierające jeden z najstarszych tekstów drukowanych po polsku - "Bogurodzicę"/, Florianą Unglera /2 dzieła Arystotelesa z 1512 i 1513 r./, Hieronima Wietora /"Chronica Polonorum" Macieja Miechowity/, liczne

książki z Drukarni Łazarzowej /m.in. "Biblia" w przekładzie Wujka" i "Fragmenta" Kochanowskiego/, pisma Reja i Górnickiego, wydane przez Macieja Wirzbiętę, "Biblię" w przekładzie Leopolda drukowaną przez Szarffenbergerów itd. Z XVI-wiecznych drukarzy obcych reprezentowani są m.in. Aldus Pius Manutius, Jodocus Badius Ascensius, Estienne'owie, Jan Petit, Krzysztof Plantin.

Wiek XVII reprezentują w Bibliotece WSP druki oficyn Elzewirów, Plantina, rodziny Blaeu oraz książki wydawane w Polsce przez Piotrkowczyków, Cezarych, Jerzego Förstera, Jana Rossowskiego. Na uwagę zasługują monumentalne foliały z licznymi miedziorytami, np. Samuela Pufendorfa "De rebus a Carolo Gustavo gestis" /Norymberga 1696/ lub Johanna Ludwiga Gottfrieda "Newe Archontologia Cosmica" ze sztychami Mateusza Meriana /Frankfurt 1696/.

Z wieku XVIII pochodzą liczne dzieła pisarzy stanisławowskich wydawane przez Grölla /np. Kołłątaja "Listy Anonima" - 1788, Krasickiego "Wojna Chocimska" - 1780/, Dufoura czy Nicolaja /Zaruskiego "Bibliotheca poetarum polonorum qui patrio sermone scripserunt" - 1754/. Reprezentowane są również wszystkie ważniejsze oficyny obce: Didotów, Breitkopfa, Baskerville'a i Bodoniego.

W zbiorach rękopisów WSP znajduje się m.in. sztambuch Witolda Bełzy, zawierający kilkadziesiąt autografów i rysunków wybitnych polskich twórców. Wśród zakupionych przez Bibliotekę listów do Juliusza Twardowskiego, ministra i dyplomaty w latach międzywojennych, odnajdujemy autografy pisarzy /Wacław Berent, Jan Kasprowicz, Stanisław Przybyszewski, Tadeusz Rittner, Leopold Staff/, artystów-plastyków /Wojciech Koszak, Jacek Malczewski, Józef Mehoffer, Piotr Stachiewicz, Wacław Szymanowski/, ludzi muzyki /Ewa Bandrowska-Turska, Jan Kiepusza, Emil Młynarski, Ignacy Jan Paderewski/ i innych osobistości. Biblioteka zgromadziła ponadto około tysiąca rękopiśmiennych dedykacji autorskich na książkach, m.in. Józefa Piłsudskiego i Czesława Miłosa.

Biblioteka WSP posiada również cenny zbiór jednostek graficznych - od XVII w., aż po czasy ostatnie. Można wymienić np. cykl sztychów Hogartha lub litografowane /głównie przez Fajansa/ portrety osobistości polskich z XIX w. Szczególnie bogata jest kolekcja polskich i obcych exlibrisów.

Biblioteka Główna Akademii Medycznej nie gromadzi w zasadzie zbiorów specjalnych, nabywa jednak dawne wydawnictwa, które wiążą się z dziejami medycyny, np. podręcznik położnictwa Rafała Steidelego, tłumaczony przez Jakuba Kostrzewskiego: "Księga o sztuce babienia z przyłączonymi figurami", drukowany przez Pillera we Lwowie w 1777 r.

Bydgoskie biblioteki uczelniane nie mają na ogół trudności z uzyskaniem funduszy na zakup literatury krajowej. Gromadzenie natomiast piśmiennictwa obcego wymagało od bibliotekarzy specjalnych starań i zabiegów. Nie było regularnego dopływu publikacji zagranicznych, ponieważ limity dewizowe, przyznawane na zakupy w Ośrodku Rozpowszechniania Wydawnictw Naukowych PAN lub za pośrednictwem The British Council, nie były wystarczające. Wymiana z instytucjami zagranicznymi, prowadzona przez biblioteki ATR i WSP, mogła złagodzić sytuację jedynie w niewielkim stopniu⁴³.

W latach osiemdziesiątych zmniejszył się znacznie dopływ czasopism zagranicznych do zbiorów omawianych bibliotek. W końcu 1985 r. na ogólną liczbę 2.828 tytułów czasopism biblioteki prenumerowały 1.278 tytułów zagranicznych, ale tylko 157 z II obszaru płatniczego. Istnieje więc niebezpieczeństwo powiększania się tzw. "luki informacyjnej", czasopisma zagraniczne są bowiem najszybszym źródłem informacji o aktualnych osiągnięciach światowej nauki i techniki. Biblioteka WSP stosuje pewne środki zaradcze, abonując mikrofiszę czasopism z krajów kapitalistycznych w Politechnice Wrocławskiej oraz Ośrodku Informacji PAN /w 1985 r. posiadała 1894 mikrofiszę/.

Udostępnianie zbiorów poza obręb uczelni oraz liczbę czytelników w bibliotekach głównych ilustrują dane z 31 XII 1985 r.:

Biblioteka Główna ATR	4.739 czytelników	25.619 wypożyczeń
Biblioteka Główna WSP	4.638	" 52.032 "
B.Gł.Akademii Medycznej	1.482	" 9.121 "
B.Gł.Akademii Muzycznej	397	" 3.718 "
B.Gł.Filii ANS	1.432	" 10.500 "

Największą liczbę wypożyczeń obserwuje się na początku roku akademickiego i w czasie sesji egzaminacyjnych. W tych okresach zauważa się również zwiększenie zainteresowania zbiorami udostęp-

nianymi w czytelnich, w których często brakuje miejsc. Liczbę odwiedzin, udostępnionych zbiorów oraz miejsc w czytelnich na dzień 31 XII 1985 r. przedstawia tabela 4.

Tabela 4. Sytuacja w czytelnich bibliotek głównych

Biblioteka	Liczba odwiedzin	Liczba udostępnień	Ilość miejsc	Ilość czytelników na 1 miejsce
ATR	8.015	18.192	48	98,7
WSP	26.278	50.860	172	27
A.Medyczna	1.949	5.388	53	27,7
A.Muzyczna	365	389	9	44
Filia ANS	1.738	3.500	34	42

Jak wynika z Tabeli 4 największa liczba czytelników na 1 miejsce przypada w czytelnich ATR. Biblioteki zakładowe dysponują łącznie 272 miejscami w czytelnich /225 w ATR i 47 w WSP/.

Działalność informacyjna bibliotek szkół wyższych w Bydgoszczy realizowana jest przez pracowników oddziałów bibliograficzno-informacyjnych oraz bibliotekarzy z innych komórek. Podstawową działalnością oddziałów informacyjnych jest prowadzenie katalogów i informacja katalogowa. Wszystkie biblioteki posiadają katalog alfabetyczny i topograficzny. Biblioteki ATR i WSP mają też katalogi alfabetyczne bibliotek zakładowych. Katalog systematyczny według UKD prowadzi biblioteki: ATR, Akademii Muzycznej, Filii ANS, WSP; przedmiotowy - biblioteka Akademii Medycznej i od 1975 roku WSP.

Obok wyżej wymienionych katalogów służą pomocą w udzielaniu informacji następujące katalogi cząstkowe:

- czytelniane - we wszystkich bibliotekach,
- czasopism krajowych i zagranicznych - we wszystkich bibliotekach,
- zeszytów naukowych wyższych uczelni - ATR i WSP,
- prac magisterskich - ATR i WSP /tylko z bibliotekoznawstwa/
- prac doktorskich - ATR
- zbiorów specjalnych - ATR i WSP.

Udzielając czytelnikom ustnie, telefonicznie lub pisemnie in-

formacji bibliograficznej, bibliotecznej lub rzeczowej, korzysta się z bogatych zbiorów wydawnictw informacyjnych znajdujących się w bibliotekach. Wykorzystuje się również zbiory innych placówek za pośrednictwem drukowanych katalogów centralnych, informatorów, a także przez kontakty telefoniczne. Wszystkie biblioteki zwracają szczególną uwagę na systematyczne uzupełnianie księgozbiorów podręcznych.

W Bibliotece Głównej WSP w wydzielonej czytelni bibliograficznej znajduje się do dyspozycji użytkowników informacji znaczny zbiór wydawnictw bibliograficznych. Warsztat informacyjny bibliotek głównych ATR i WSP wzbogacony jest o komplet opracowanych wydawnictw uczelnianych, co stanowi dobrą dokumentację działalności wydawniczej macierzystych uczelni.

Dwie biblioteki opracowują wykazy nowo zakupionych książek:

- "Przegląd Nabytków Zagranicznych" /kwartalnik/ - ATR,
- "Przegląd Nabytków" /dwumiesięcznik/ - WSP.

W zależności od profilu biblioteki sporządzają różnego typu kartoteki zagadnieniowe:

W Bibliotece Głównej WSP dotyczą one twórczości pisarzy polskich i obcych, recenzji literackich, zagadnień bibliotekoznawczych. Najbardziej kompletna jest prowadzona od wielu lat kartoteka dotycząca środków masowego przekazu /w układzie przedmiotowym/. Korzystają z niej przede wszystkim pracownicy dydaktyczni i studenci kierunku pedagogiki kulturalno-oświatowej.

W Bibliotece Głównej ATR opracowuje się kartotekę wycinków prasowych, dotyczących uczelni.

W Bibliotece Głównej Filii ANS - kartotekę wycinków prasowych dotyczących zagadnień społeczno-politycznych, gospodarczych i kulturalnych miasta i regionu.

Wszystkie biblioteki organizują informację zbiorową o własnych zasobach za pośrednictwem wystaw i pokazów nowych nabytków. Wystawy okolicznościowe związane są tematycznie z konferencjami, sesjami naukowymi, rocznicami, jubileuszami i różnymi uroczystościami, organizowanymi przez uczelnie. Biblioteka WSP demonstruje często swoje cenne zbiory specjalne.

Funkcje dydaktyczne biblioteki realizują poprzez prowadzenie przysposobienia bibliotecznego dla studentów I roku wszystkich

kierunków studiów oraz poprzez praktyki wakacyjne dla studentów bibliotekoznawstwa. Wiadomości przekazane studentom podczas dwugodzinnego przysposobienia najczęściej nie wystarczają. Konieczne jest w związku z tym udzielanie bieżących informacji o korzystaniu z katalogów, o posiadanych zbiorach i możliwości ich wykorzystania, o działalności oddziałów informacji i udostępniania.

4. Wnioski

W celu zapewnienia bydgoskim bibliotekom szkół wyższych pomyselnego rozwoju i zwiększenia ich oddziaływania - powinno się podjąć określone działania. Przede wszystkim należałoby poprawić warunki lokalowe bibliotek. Trudna sytuacja w tym zakresie prowadzi do niszczenia zbiorów, a także wpływa na ograniczenie form i metod pracy w bibliotekach. Lepsze wyposażenie w sprzęt i aparaturę repro- i mikrograficzną, aparaty do kopiowania kart katalogowych itd. pozwoliłoby na stosowanie nowych rozwiązań organizacyjnych. Warto byłoby również rozpocząć prace przygotowawcze do katalogowania komputerowego.

Biblioteki powinny mieć zapewnione środki finansowe na gromadzenie literatury krajowej i zagranicznej. Szczególnej troski wymagają zbiory czasopism, zwłaszcza zagranicznych.

W ramach współpracy bibliotek uczelnianych należałoby opracować katalog znajdujących się w nich zagranicznych czasopism naukowych. Konieczne też wydaje się rozszerzenie i zaktualizowanie informatora o bibliotekach i księgozbiorach w regionie bydgoskim, wydanego w 1976 roku, oraz sporządzenie wykazu ważniejszych kartotek informacyjnych. Tego rodzaju współdziałanie pozwoliłoby na maksymalne wykorzystanie zbiorów i koordynację działań w zakresie informacji w obliczu wzrastających potrzeb nauki i gospodarki w naszym regionie.

PRZYPISY

¹ Z.Guldon, R.Kabaciński: Szkice z dziejów dawnej Bydgoszczy XVI-XVIII w. Bydgoszcz 1975 s.127

² Ibidem, s.127-128

³ Ibidem, s.128

- 4 Ibidem, s.128-131
- 5 Ibidem, s.126
- 6 F.Mincer: Najstarsze biblioteki bydgoskie. "Studia Bibliologiczne" 1979 z.1 s.28
- 7 Z.Guldon, R.Kabaciński, op.cit., s.116-117
- 8 K.Sarnowska: Bibliotheca Bernardina. W: Z życia i pracy bydgoskiej księżnicy. Bydgoszcz 1965 s.6,9
- 9 Z.Guldon, R.Kabaciński, op.cit. s.116-117
- 10 Ibidem, s.71,72
- 11 Ibidem, s.73
- 12 F.Podhorecki: O dwóch bydgoskich księgozbiorach. W: Na dziesięciolecie Biblioteki Miejskiej w Bydgoszczy 1920-1930. Bydgoszcz 1931 s.85-86
- 13 Adresy miasta Bydgoszczy na rok 1922. Oprac.W.Weber. Bydgoszcz b.r. s.32; Adresy...na rok 1927; Książka adresowa m.Bydgoszczy na rok 1926. Oprac.W.Weber. Bydgoszcz b.r. s.XXXV
- 14 Książka adresowa... na r.1928, s.XVII,XXXIV
- 15 Sprawozdanie z działalności Zarządu m.Bydgoszczy za lata 1920-1926 s.43 /maszynopis w WBP w Bydgoszczy/
- 16 E.Szmańda: Początki i rozwój działalności. W: Z życia i pracy bydgoskiej księżnicy. Bydgoszcz 1965 s.12
- 17 Biblioteki i księgozbiory naukowe w Bydgoszczy. Informator. Bydgoszcz 1976 s.39
- 18 Ibidem, s.35
- 19 M.Boduszyńska-Borowikowa: Życie jak płomień. O życiu i pracy Józefa Borowika. Gdańsk 1972 s.170-171
- 20 J.Podgóreczny: Losy jednego księgozbioru. "Bibliotekarz" 1985 nr 6 s.27-28
- 21 Od 1 I 1985 r. przekazano je Bibliotece Akademii Medycznej
- 22 Rozporządzenie Rady Min. z 20 VIII 1974 r. w sprawie przekształcenia Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Akademię Techniczno-Rolniczą im.J.J.Śniadeckich w Bydgoszczy
- 23 Rozporz.Rady Min. z 19 VI 1969 r. Dz.U. 1969 nr 18, poz.134
- 24 Rozporz.Rady Min. z 20 VIII 1974 r. Dz.U. 1974 nr 30, poz.177
- 25 Zarządzenie Min.Kultury i Sztuki z 1 X 1974 r.; M.Pietkiewicz, A.Łęgowski: Musica spiritus movens. Bydgoszcz 1979 s.1
- 26 "Bydgoski Informator Kulturalny" 1980 nr 4 s.4
- 27 40 lat Międzywojewódzkiej Szkoły Partyjnej w Bydgoszczy. Red. Henryk Bednarski. Bydgoszcz 1985 s.26,33. W miejsce szkół partyjnych we wszystkich województwach utworzono 9 międzywojewódzkich szkół partyjnych.

- 28 J.Kołodziejska: Między teorią a praktyką bibliotekarstwa.
Warszawa 1985 s.125-127
- 29 L.Łoś: Biblioteki naukowe. Wrocław 1980 s.99-100
- 30 Dz.Urz. Min.Nauki, Szk.Wyższego i Techniki 1975 nr 3, poz.20
- 31 Biblioteki i księgozbiory naukowe... op.cit. s.9-14
- 32 Zarządzenie nr 41/5/76 Rektora Akademii Techniczno-Rolniczej
im.J.J.Śniadeckich w Bydgoszczy z dnia 19 I 1975 r. w sprawie
struktury organizacyjnej Biblioteki Głównej
- 33 Zarządzenie nr 22 Rektora ATR im.J.J.Śniadeckich w Bydgoszczy
z dnia 1 VI 1975 r. w sprawie utworzenia sieci bibliotek
- 34 H.Dubowik: Biblioteka Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Bydgosz-
czy. "Kronika Bydgoska" 1971-1973 T.5 s.173
- 35 Do Biblioteki Akademii Medycznej włącza się obecnie księgo-
zbiór Oddziału Bydgoskiego Głównej Biblioteki Lekarskiej
w Warszawie.
- 36 Zasady gromadzenia zbiorów Biblioteki Głównej Akademii Medycz-
nej w Bydgoszczy określone zostały przez Radę Biblioteczną AM
dnia 12 V 1986 r.
- 37 Dwie ostatnie komórki w trakcie organizowania, podobnie jak
i biblioteki zakładowe.
- 38 40 lat Międzywojewódzkiej Szkoły... op.cit. s.114-115
- 39 W Bibliotece Głównej WSP brakuje około 220 m² czytelni.
- 40 W Bibliotece Głównej Akademii Muzycznej chcąc wyjść z Oddziału
Opracowania do Katalogów trzeba przejść przez czytelnię. Jest
to jedyne wyjście z biblioteki.
- 41 Nabór studentów na kierunek bibliotekoznawstwa i informacji
naukowej w bydgoskiej WSP był przez kilka lat wstrzymany.
Wznowiono go w roku akademickim 1988/89.
- 42 H.Dubowik, op.cit. s.174
- 43 Biblioteka Główna WSP w roku 1985 współpracowała z 11 instytu-
cjami zagranicznymi.